

Іс-әрекеттегі зерттеулердің түрлері

Мұғалімдерді «іс-әрекеттегі зерттеу» терминінің анықтамасы мен оған тартылған қатысушылар санына қарай іс-әрекеттегі зерттеудің бірнеше түрі болатындығы абыржытады. Зерттеуді өзі жұмыс істейтін сыныптың проблемаларын зерделейтін бір мұғалім, жалпы проблема бойынша жұмыс істейтін мұғалімдер тобы және мектеп, аудан, қаланың проблемасына көңіл бөлетін басқа да адамдар жүргізе алады. Ферранс (2000) іс-әрекеттегі зерттеуді мынадай үш түрге бөледі.

	Жеке мұғалімнің іс-әрекеттегі зерттеуі әдетте нақты сыныптағы бір мәселені қарастырады. Мұғалім оқыту стратегияларымен, сыныпты басқару, материалдарды пайдалану және оқушыларды оқытуға байланысты мәселелерге жауап іздеуі мүмкін. Бұл істе мұғалімдерге әдіскер, директор немесе ата-аналар көмектесуі мүмкін. Жеке іс-әрекеттегі зерттеулердің кемшіліктерінің бірі оның нәтижелерін басқалар талқылай алмайды, талқылау үшін мұғалім басқа мұғалімдерді кездесуге шақырып, конференцияларда таныстырылым жасауға немесе ақпараттық таратылымда, журналдар мен ақпараттық бюллетеньдерде жазба материалдарын беруге тиіс.
	Бірлескен іс-әрекеттегі зерттеуге екі мұғалім немесе бірнеше мұғалімдер тобы және сынып немесе әдістемелік бірлестіктің өзекті проблемаларын шешуге қызығушылық танытқан басқа адамдар қатыса алады. Бұл проблема бір сыныпта ғана кездесуі мүмкін немесе көптеген сыныптарда кездесетін жалпы мәселе болуы ықтимал. Бұндай зерттеу жүргізетін мұғалімдерді мектепке қатысы жоқ адамдар, мәселен университет немесе қоғамдық серіктестіктер өкілдері қолдауы мүмкін.
	Мектептің кеңейтілген іс-әрекеттегі зерттеуі жалпыға ортақ мәселелерге бағытталады, мәселен: - мектеп қызметіне ата-аналардың араласуы және осыған байланысты ол маңызды мәселелерді шешуге мүмкіндігінше көп ата-ананы тартудың қолайлы тәсілдерін анықтау; - мектеп өзінің ұйымдастыру немесе басқару құрылымына қатысты мәселелердің шешімін іздеуі. Проблеманы зерттеудің іс-шаралар жоспарын жасап, деректерді жинау және талдау, сондай-ақ бекітілген зерттеу жоспарына сәйкес шешім қабылдау үшін мектеп қызметкерлерінің тобы бірлесе жұмыс істейді. Жетілдіруді қажет ететін салаларды анықтау немесе оқушылардың оқу үлгерімін жақсартуға арналған іс-шаралар жоспарын әзірлеу үшін мемлекеттік тест бойынша балл санын талдауды мектепке арналған іс-әрекеттегі зерттеудің мысалы ретінде алуға болады. Бұнымен қоса бір-бірімен өзара байланыста үдерісті жетілдіріп, дамыту үшін біріккен команда жұмысында өзара келісушілік, бір бітімге келудің болмауы да шешуді талап ететін мәселе болуы мүмкін. Топтық жұмыс жағдайындағы тиімді ынтымақтастық пен жалпы нәтижеге қосқан жеке адамның үлесі өте маңызды. Бұл мәселелер шешілгенде, осы жұмысқа бірлесе қатысудан рахат алып, оның нәтижесіне қанағаттанушылық сезімі пайда болады.
	Кеңейтілген аймақтық іс-әрекеттегі зерттеу анағұрлым күрделі болумен бірге, көп ресурстарды талап етеді, бірақ нәтижесі де ауқымды болуы мүмкін. Мәселелер ұйымдастыру үдерістеріне, қоғамдық үдерістерге, оқушылардың оқу үлгерімі немесе жүргізілген реформалар

	салдарына байланысты болуы мүмкін. Аймақтық іс-әрекеттегі зерттеулер бірқатар мектептерге тән ортақ мәселені немесе ұйымдастырушылық сипаттағы бір мәселені шешуге бағытталуы мүмкін. Бұндай зерттеудің кемшіліктерінің қатарына жалпы құжаттама әзірлеу және жүргізу қажеттілігін, зерттеу үдерісін одан әрі жалғастырып, дамытуды қолдау қажеттігін жатқызуға болады. Зерттеуге қатысушылардан деректерді жинау жобаға қатысушылардан іске толық берілуді, бекітілген жоспарға сәйкес барлық тапсырмаларды уақытында орындауды талап етеді. Бір жағынан, әртүрлі адамдардан тұратын топтардың қатысуы үдеріске қарқын береді және зерттеуді сапалы жүргізуге қызығушылық танытатын серіктестік қарым-қатынас қалыптастырады.
--	--

Сілтеме:

Әдістемелік оқу құралы «Іс-әрекеттегі зерттеу» – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015 – 98 бет.

NIS
Nazarbayev
Intellectual
Schools